

פרשת וישלח

הצילני נא מיד אחי מיד עשיו (לב, יב)

המפרשים הקשו: מדוע אומר יעקב: "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו", והרי היה לו רק אח אחד, ואם כן אחרי שאמר "מיד אחי", שוב לא היה צריך להוסיף ולומר "מיד עשיו"?

אך העניין יתבאר בהקדים את משלו של רבי משה סופר וזה תוכן המשל: השמש והרוח התערבו ביניהם מי משניהם יצליח להוריד את מעיל הפרווה מעל ההולך בדרך. הרוח נשבה והתקיפה במלוא עוצמתה אבל להוריד את הפרווה לא הצליחה. אדרבא, ההולך התכרבל עוד יותר באדרתו, והצמידה על גופו. לשווא כילתה הרוח את כוחה.

אחר כך ניסתה השמש את מזלה. יצאה מנרתיקה ושלחה גלי חום לוחט על עוטה הפרוה. הלה טבל בזעה, קימעה החל משתחרר מאדרתו, עד שהסירה כליל מעליו.

והנמשל מובן, קרירות הגויים כלפי היהודים, מחזקת ומחשלת את נאמנות היהודים לתורתם ומורשתם, לעומת זאת החמימות של הגויים, היא זו שגורמת בסופו של דבר להסיר ולפרוק מעל היהודים את עול התורה הקדושה.

מעשה בגר"ש קפלן שנילווה אל הרב מבריסק זצ"ל, בעלותו ארצה סיפר על אחת מחוויותיו באותה נסיעה. בהיותם באוניה בדרך מאודיסה לתורכיה היו עמם עוד בני תורה רבים. הם דאגו מראש שהאוכל שיוגש להם בדרך, יהא בהכשר כיאה לבני תורה. היחיד שלא הסכים לטעום מהאוכל שהוגש שם היה הרב מבריסק זצ"ל. גם לבני ביתו ולילדיו שהיו בגיל הרך לא הרשה לאכול מהמזון שהיה באוניה.

יום אחד ניגש רב החובל אל הרב, לברר מדוע הוא נמנע מלאכול. רב החובל שדיבר בשפה הרוסית נזקק למתורגמן שיעביר את דבריו אל הרב זצ"ל, וכששמע באמצעות המתורגמן (שהיה הרב קפלן) שהרב חושש לטיב כשרות המזון, הציע שהרב ישלח שליח שירד לבטן האוניה ויוציא מברכת הדגים אשר שם, דג חי ויבדוק אם הוא כשר. אחר כך יסור למחסן שעל יד המטבח ויקבל כלים חדשים שעדיין לא בושל בהם, ובמו ידיו יקלף לעצמו תפוחי אדמה ושאר ירקות ויבשלם בעצמו בסירים חדשים.

לאחר הרהור קל השיב הרב זצ"ל: "שיהיה עבור הילדים". ובטרם שלח את הרב קפלן לבצע המשימה, אמר לו: "ראה, להדליק בעצמך את הגז כדי שלא ניכשל בבישולי עכו"ם (עובדי כוכבים ומזלות גויים). ואם הגוי בעצמו יבעיר את הכיריים, כבה אותם והדלק אתה את הגז".

ירד הרב קפלן אל תוך בטן האוניה, ועשה את הכל כמצווה. כאשר ראה רב החובל שהוא מכבה את הגז ומדליק מחדש, שאלו: "למה אתה חושש, לבישולי עכו"ם? אני יהודי"! כאשר חזר הרב קפלן וסיפר את הדבר לרב מבריסק, הגיב הרב בהתרגשות: "מה האם באמת הוא יהודי, באמת הוא יהודי"? ומיד הוסיף ואמר: "עכשיו נגולה אבן מלבי. מאז בא אלי רב החובל הייתי מוטרד מאד מהמחשבה מדוע הגוי הזה דואג כל כך לילדים שלי? עכשיו ששמעתי שהוא יהודי נחה דעתי".

המסקנה הנובעת מהסיפורים הנ"ל, שדווקא רדיפת הדת היא זו שחישלה את נאמנות היהודים לתורתם ולמורשתם, ואילו הסכנה הגדולה היתה דווקא ב"חסד לאומים" מדומה, העלול להמית עלינו את החטאת ופריקת עול מלכות שמים חס ושלום.

כן העניין אצלנו מתרץ בעל "בית הלוי" שכאשר שמע יעקב שעשיו בא לקראתו, הבין שעשיו יתנהג עמו באחד משני האופנים: או שילחם עמו במטרה להורגו, או שיתפייס עמו ויבקש שישבו יחדיו בשלום.

פרשת וישלח

יעקב פחד משתי אפשרויות אלה גם יחד. ליהרג בודאי שלא רצה, אך גם טובתו ואהבתו של עשיו לא היו רצויות לו. ולכן נאמר: "וירא יעקב מאד ויצר לו". "וירא" על הספק שמא יהרגנו עשיו, "ויצר לו" שמא מתקרב אליו כאח.

מעתה מובנת גם כן הכפילות שבתפילתו: "הצילני נא מיד אחי מיד עשיו" יעקב מבקש מהקב"ה שיצילנו משתי ידיים אלו, מיד האח האוהבת כביכול וטומנת באמתחתה להעביר את ישראל מיהדותם, ומיד רשעתו ואכזריותו של עשיו הרשע הרוצה להורגנו לבל ישאר שם ישראל עוד חס ושלום. ואפשר שלכך הקדים ואמר: "מיד אחי", ורק לאחר מיכן אמר: "מיד עשיו", אף שלכאורה היה לו להקדים את שם אחיו ורק לאחר מיכן את יחוסו, כדי לרמוז לנו שהשמד הרוחני הוא שמד נצחי, מה שאין כן השמד הגשמי.

השם יתברך יזכנו לגאולה השלמה רוחנית וגשמית, ויאמר די לצרותינו ויחיש לגאולינו גאולת עולם, אמן כן יהי רצון.

מקור: תורה וחיים